

The Evaluation of Doctor of Veterinary Medicine Program B.E. 2541, Faculty of Veterinary Science, Mahidol University

Sirikan Ruengakkaluk* Panwad Preeyanont Nongluk Prabyai

Faculty of Veterinary Science, Mahidol University
999 Phuttamonthon 4 Rd, Salaya, Phuttamonthon, Nakhon Pathom 73170
*Corresponding author, E-mail address: sirikan.rue@mahidol.ac.th

Abstract

The aim of this study is to evaluate the Doctor of Veterinary Medicine Program B.E. 2541 at the Faculty of Veterinary Science, Mahidol University. Four parameters from the CIPP model, context, input, process and product, are used in this evaluation study. Using a descriptive survey, data was collected from 85 alumni who graduated during the years 2009-2011. It is analyzed by using percentage, mean, and standard deviation.

Overall all, the responses from alumni about their faculty ranged from above average, good, to excellent. Context assessed the faculty's compliance with its objectives, goals and it's curriculum. Input assessed the faculty's facilities, qualifications of its instructors and quality of students, which received average responses. Process assessed the faculty's management of it's program, it's measurement of it's teaching and learning system. Product assessed the alumni themselves thru self-evaluation and professional performances. Input is the only parameter that received less than good.

Keywords: program evaluation, Doctor of Veterinary Medicine Program, Faculty of Veterinary Science, Mahidol University, CIPP evaluation model

การประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541

คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ศิริกาญจน์ เรืองเอกลักษณ์* ปานวาด ปรียานนท์ นงลักษณ์ ปรานใหญ่

คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

*ผู้รับผิดชอบบทความ E-mail address: sirikan.rue@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541 ของคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยประเมินในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิตบัณฑิต และผลผลิตของหลักสูตร ตามแนวคิดการประเมินแบบซิปป์ (CIPP model) โดยศึกษาผลการประเมินจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ในปีการศึกษา 2552-2554 จำนวน 85 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านบริบทของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้งในด้านความสอดคล้องของ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร 2) ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร ในด้านคุณสมบัติ ของผู้สอนและนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิตของหลักสูตร ในด้านการบริหารหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการวัดและ การประเมินผลอยู่ในระดับมาก 4) ด้านผลผลิตของหลักสูตร โดยการประเมินตนเองของบัณฑิต ในด้านสมรรถนะทั่วไปและ สมรรถนะทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร, หลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต, คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, การประเมิน แบบซิปป์

บทนำ

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2553) และสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา กล่าวคือ มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาและปริญญา โดยมีมาตรฐานการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 4 ด้าน หนึ่งในมาตรฐานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ มาตรฐานด้านการผลิตบัณฑิต (กระทรวงศึกษาธิการ 2545) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ว่า สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ หมั่นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2548) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ โดยกำหนดให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้สามารถทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ เพื่อให้ นักศึกษาได้พัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นผู้ที่มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ 2545) ซึ่งการที่สถาบันอุดมศึกษาจะสามารถผลิตบัณฑิตได้ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรและตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ หลักสูตร ซึ่งถือเป็นแม่บทของการเรียนการสอน ในการที่จะพัฒนาบัณฑิตให้เป็นไปตาม

เป้าประสงค์ โดยหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล (สุภาพร แนวบุตร 2540) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญในลักษณะที่เป็นกรอบหรือแนวทางที่กำหนดว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษานั้นจะเป็นอย่างไร ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 47 ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและประกันคุณภาพภายนอก โดยกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุกๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ 2543) โดยกฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีระบบและกลไกควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิต ซึ่งองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่จะต้องมีการประเมินและกลไกในการควบคุมคุณภาพอันดับแรก คือ หลักสูตร และการประเมินหลักสูตรนั้น จัดเป็นกระบวนการที่จำเป็นกระบวนการหนึ่งในระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพการศึกษา เนื่องจากการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ มีความทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้นั้น ต้องอาศัยการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาบทบาทคุณภาพของหลักสูตรในแง่มุมต่างๆ เพื่อที่จะได้นำผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินหลักสูตรมาเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย และผลิตบัณฑิตได้ตรงตามความต้องการของสังคมปัจจุบัน

ในปัจจุบันคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต โดยใช้หลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2555 ตามลำดับ สำหรับหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 นั้น จะใช้กับนักศึกษาคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหิดล รุ่นปีการศึกษา 2550 เป็นรุ่นสุดท้ายก่อนที่จะมีการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2550 ที่ใช้สำหรับนักศึกษา รุ่นปีการศึกษา 2551 เป็นรุ่นแรก ซึ่งที่ผ่านมามีคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ดำเนินการประเมินหลักสูตร ฉบับปี พ.ศ. 2541 มาอย่างต่อเนื่อง เพียงแต่ยังไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผลการประเมินอย่างเป็นทางการมากนัก การวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลและสรุปผลการประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลการประเมินหลักสูตรจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ในปีการศึกษา 2552-2554 โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Evaluation Model) เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่สามารถประเมินได้ครอบคลุม ครบทุกด้าน คือ ด้านบริบทของหลักสูตร (context) ด้านปัจจัยนำเข้า (input) ด้านกระบวนการ (process) และด้านผลผลิต (product)

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการหาคำตอบว่าหลักสูตรมีสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่และมากน้อยเพียงใดโดยมีการวัดการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายองค์ประกอบ ได้แก่ การวิเคราะห์จากตัวหลักสูตร วิเคราะห์จากการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตร วิเคราะห์จากกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ วิเคราะห์จากสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียน เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจะต้องนำเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ หรือการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุง หรือเลือกวิธีใหม่ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ 2545) รวมถึงเป็นการใช้วิธีการอย่างเป็นระบบในการสืบค้น และหาข้อสรุปว่าหลักสูตรการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งนั้น มีคุณค่าหรือมีความเหมาะสมเพียงใด (Oaks 1994 : อ้างถึงใน เชิดศักดิ์ ไธรมณิรัตน์ และชิตสุภาวงศ์ รังษิสมบัติศิริ 2553) โดยทาบ (Taba 1962) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ความมุ่งหมายของหลักสูตร (objectives) การจัดเนื้อหาวิชา (contents) กิจกรรมการเรียนการสอนและการนำไปใช้ (curriculum implementation) การประเมินผลและการวัดผล (evaluation) ดังนั้น การประเมินหลักสูตรจึงจะต้องมีการประเมินในทุกๆ มิติทั้งระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร ประเมิน

ปัจจัยนำเข้าประเมินกระบวนการบริหารหลักสูตร ประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นในการผลิตบัณฑิต นอกจากนี้ เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี (2546) กล่าวว่าในระบบการศึกษา มีปัจจัยและตัวแปรที่จำเป็นที่ต้องทำการวัดและประเมินผลเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการยากที่จะกล่าวสรุปอย่างชัดเจนและตายตัวได้ อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอนก็สามารถสรุปปัจจัยที่ต้องมีการวัดและประเมินผลได้โดยจะประกอบด้วย ความเหมาะสมของหลักสูตร สถานภาพของผู้สอน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการของสถาบันการศึกษา และสภาวะแวดล้อมสังคมตลอดจนชุมชน ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

2. การประเมินตามรูปแบบชิปปี้

การประเมินตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP Evaluation Model) ที่นำเสนอโดย สตัฟเฟิลบีม (Dancil L. Stufflebeam) เป็นรูปแบบการประเมินที่สามารถนำไปใช้ในโครงการต่างๆ ได้ไม่เฉพาะกับการประเมินทางการศึกษาเท่านั้น โดยสตัฟเฟิลบีม ได้สร้างแบบจำลอง CIPP Evaluation Model ขึ้นเพื่อเป็นข้อสรุปที่ใช้การตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการดำเนินงานในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านหลักสูตร โดยหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษามีการวางกฎเกณฑ์การประเมินเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินไว้ 4 ด้านเพื่อให้ผู้ทำการประเมินสามารถปรับรายละเอียดในแต่ละกระบวนการได้ตามความเหมาะสมในการประเมินนั้นๆ แนวทางทั้ง 4 ขั้นตอนได้แก่

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) คือ การประเมินส่วนที่เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายนี้ควรเป็นจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ โครงสร้างหลักสูตร วัตถุประสงค์หลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตร
2. การประเมินปัจจัยสนับสนุน (Input Evaluation) คือการประเมินปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน เช่น อาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน อุปกรณ์การเรียน ตำรา สถานที่เรียน งบประมาณสภาพแวดล้อมที่มีต่อผู้เรียน เป็นต้น
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) คือการประเมินการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ รวมถึงการวัดและการประเมินผลโดยมีการประเมินอยู่ 3 แนวทาง คือ ก่อนดำเนินการ ขณะปฏิบัติการ และจบกระบวนการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็น การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรว่าผลผลิต ซึ่งหมายถึง

ผู้เรียนที่จบการศึกษาออกไปสามารถนำความรู้ทักษะ ประสบการณ์ที่ศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิต ได้ดีเพียงใด เพื่อนำผลย้อนกลับมาปรับปรุงกระบวนการ ทั้งหมดที่ได้ทำไว้แล้ว (Stufflebeam DL. 2000)

3. หลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

หลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต คณะสัตวแพทย- ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ใช้ในปัจจุบัน เป็นหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2555 ตาม ลำดับ โดยหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 ที่ทำการประเมินนั้น มีจำนวนหน่วยกิตรวม ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 246 หน่วยกิต ประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ 73 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพ 121 หน่วยกิต และหมวดวิชา เลือกเสรี 6 หน่วยกิต ใช้เวลาเรียนตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 6 ปีการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตสัตวแพทย์ ที่มีความรู้ และความสามารถในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้าน การจัดการสุขภาพสัตว์ ด้านสัตวแพทย์สาธารณสุข ด้าน อุตสาหกรรมการผลิตสัตว์ ด้านอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการศึกษาและพัฒนางานวิชาการ และเทคโนโลยีต่างๆ และเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิจารณ์ญาณ วิสัยทัศน์กว้างไกล มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถปรับตัวร่วมงานกับบุคลากรสาขาวิชาชีพอื่นได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบวิชาชีพ และสังคม (คณะสัตวแพทยศาสตร์ 2541)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจุบันมีการ ศึกษา รวบรวมการประเมินหลักสูตรต่างๆ ไว้ค่อนข้างมาก ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักใช้วิธีการประเมินด้วยรูปแบบการประเมิน ของชิปปี้ โดยมีงานวิจัยที่ศึกษาการประเมินหลักสูตรใน กลุ่มวิทยาศาสตร์การแพทย์ ดังนี้

เชิดศักดิ์ ไอรณรัตน์ และจิตสุภางค์ รังษิสมบัติศิริ (2553) ได้ศึกษาความพึงพอใจของบัณฑิตแพทย์ต่อหลักสูตร แพทยศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล พบว่า สิ่งที่ได้รับจากการเรียนในภาควิชาพยาธิวิทยาคลินิก ใน ระดับชั้นปริคณิน และสิ่งที่ได้รับจากการเรียนในภาควิชา อายุรศาสตร์ในระดับชั้นคลินิก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานได้มากที่สุด โดยระดับของความรู้และทักษะที่

บัณฑิตนำไปใช้ได้ในการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ พฤตินิสัย เจตคติและคุณธรรมทางการแพทย์ ในขณะที่บัณฑิตมีความ เห็นว่ายังได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในด้านการดูแลผู้ป่วย ทักษะการตรวจทางห้องปฏิบัติการ และทักษะการทำหัตถการ ไม่มากเท่าที่ควร และในด้านหัตถการ บัณฑิตยังไม่พึงพอใจ ในความสามารถทางหัตถการในหลายหัตถการ เช่น การ ทำหมันชาย การทำคลอดด้วยคีม เป็นต้น

กรอุมา ศรีสุวรรณ และ อัจฉรา วัฒนาณรงค์ (2552) ได้ทำการประเมินหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับปี พ.ศ. 2542 พบว่า ในด้านบริบท นั้น วัตถุประสงค์ของหลักสูตรส่งเสริมผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมี ความเหมาะสมในระดับมาก ในด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้เชี่ยวชาญ ให้ความเห็นว่าจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรมากเกินไป ส่วนอาจารย์ นิสิตแพทย์และบัณฑิตมีความเห็นว่าโครงสร้าง ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร คุณลักษณะของอาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราและสถานที่เรียนมีความเหมาะสมในระดับมาก ใน ด้านกระบวนการ พบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผล และการบริหารหลักสูตร มีความเหมาะสมใน ระดับมาก ส่วนในด้านผลผลิตนั้น ผู้ใช้บัณฑิตมีความเห็นว่า คุณภาพของบัณฑิต ด้านพฤติกรรม เจตคติ คุณธรรมและ จริยธรรมแห่งวิชาชีพ ด้านทักษะในการสื่อสาร และสัมพันธภาพ ด้านทักษะทางคลินิก ด้านทักษะการตรวจโดยใช้เครื่องมือ พื้นฐาน การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การทำหัตถการที่จำเป็น และการพัฒนาความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนด้านความรู้พื้นฐานมีความ เหมาะสมในระดับปานกลาง

สุทัศน์ สุขประเสริฐ (2544) ได้ทำการประเมิน หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ โดยมีผลสรุปงานวิจัย ดังนี้ ด้านบริบทพบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความ เหมาะสมในระดับมาก ในด้านปัจจัยเบื้องต้นในส่วนของ โครงสร้างของหลักสูตรเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัยพบว่า มีจำนวนหน่วยกิต โดยรวมสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยและ โครงสร้างของหลักสูตรมีได้กำหนดหมวดวิชาเลือกเสรีไว้ ใน ส่วนของคุณลักษณะของอาจารย์และคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และอาจารย์มีความเห็นว่า โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับ

ปานกลาง ส่วนนิสิตและบัณฑิตแพทย์มีความเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก อุปกรณ์การเรียนการสอนตำราเรียน สถานที่เรียน และจำนวนคนไข้ ทั้งอาจารย์นิสิตและบัณฑิตแพทย์มีความเห็นตรงกันว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนในด้านกระบวนการ อาจารย์และบัณฑิตแพทย์มีความเห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตมีความเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมากด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์มีความเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากนิสิตและบัณฑิตแพทย์มีความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริหารหลักสูตร อาจารย์นิสิตและบัณฑิตแพทย์มีความเห็นตรงกันว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ด้านผลผลิต ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตแพทย์มีความเห็นว่า บัณฑิตแพทย์เป็นแพทย์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมและประสิทธิภาพของบัณฑิตแพทย์ด้านความรู้ ด้านเจตคติและด้านการปฏิบัติงานมีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนด้านทักษะมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

น้ำอ้อย ภักดีวงศ์ และมนพร ชาติขำนิ (2550) ได้ทำการศึกษาสภาวะการทำงานและความคิดเห็นต่อหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2546-2548 พบว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่า ได้รับความรู้ ทักษะในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดีถึงดีมาก มีความสามารถในการปฏิบัติงานพยาบาล บุคลิกภาพและการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับดีมากและมีทัศนคติต่อวิชาชีพอยู่ในระดับดี

ทัศนียา วังสะจันทนนท์ และคณะ (2554) ทำการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547 ตามแนวคิดการประเมินของชิปปี้ พบว่า ความสอดคล้องของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประสิทธิภาพของการบริหารหลักสูตรโดยรวม ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา คุณลักษณะของบัณฑิต เนื้อหาหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และในส่วนของผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจต่อสมรรถนะของบัณฑิตในระดับมาก โดยคุณสมบัติที่พอใจมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบในหน้าที่ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความสามารถปฏิบัติการพยาบาลและกระบวนการพยาบาล โดยจากการวิเคราะห์เนื้อหาได้เสนอแนะให้มีการเพิ่มหน่วยกิตในรายวิชาที่จำเป็น สร้างเสริมจริยธรรมและจิตอาสาและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร

นอกจากนี้ ยังมีการประเมินหลักสูตรเฉพาะในหมวดวิชา เช่น การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้าในส่วนของนักศึกษาและปัจจัยเกี่ยวพันการเรียนรู้ ด้านการสอน รวมถึงด้านกระบวนการของหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปอยู่ในระดับดี ส่วนปัจจัยนำเข้าในด้านอาจารย์อยู่ในระดับปานกลาง กระบวนการคัดเลือกและการพัฒนาอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก ส่วนการบริหารหลักสูตรและการสร้างสรรค์องค์ความรู้ และความเป็นเลิศทางวิชาการอยู่ในระดับพอใช้ ด้านผลลัพธ์ของหลักสูตรอยู่ในระดับพอใช้ และด้านผู้สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับดี ส่วนในด้านบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง (ปริศนา ชัยดวง และคณะ 2551)

นิยามศัพท์

1. หลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต หมายถึง หลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2541 ที่จัดการเรียนการสอนโดยคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. บัณฑิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ หมายถึง บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต (สพ.บ.) ของคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในปีการศึกษา 2552-2554
3. การประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต หมายถึง การประเมินคุณภาพของหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ที่จัดการเรียนการสอนโดยคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้แนวคิดและวิธีการประเมินตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP Evaluation Model)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ของคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ฉบับปี พ.ศ. 2541 โดยศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านบริบทของหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้าในการผลิตบัณฑิต ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต และด้านผลผลิตของหลักสูตร โดยศึกษาจากข้อมูลการประเมินหลักสูตรที่งานบริหารการศึกษาและสัตวแพทยศาสตร์ศึกษา ได้เก็บรวบรวมจากการทำแบบสอบถามของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา โดยศึกษาย้อนหลังเป็นเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2552-2554 โดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 5 ตอน ซึ่งเป็น

แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best 1981) ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต ในด้านความเหมาะสมและสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและโครงสร้างของหลักสูตร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตร ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สอน คุณสมบัติของนักศึกษาและสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการผลิตบัณฑิตของหลักสูตร ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและการประเมินตนเองเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร ในด้านสมรรถนะของบัณฑิตเมื่อสำเร็จการศึกษา

จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งนี้ ไม่มีการทดสอบทางสถิติเนื่องจากเป็นข้อมูลของประชากรทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมผลการประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541 โดยบัณฑิตของคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลาย้อนหลัง 3 ปี คือ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2552-2554 จำนวนรวม 85 คน ซึ่งงานบริหารการศึกษาศาสตร์และสัตวแพทยศาสตร์ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

บัณฑิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ที่ตอบแบบสอบถามเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552-2554 จำนวนรวม 85 คน แบ่งเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2552 จำนวน 23 คน เท่ากับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2553 ส่วนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2554 ที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 39 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ($\bar{x}$ = 78.26 , 73.91 และ 66.67 ตามลำดับ) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต ในปีการศึกษา 2552-2554 ที่ตอบแบบสอบถามการประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541

ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปีการศึกษา 2552	5	21.74	18	78.26	23	100
ปีการศึกษา 2553	6	26.09	17	73.91	23	100
ปีการศึกษา 2554	13	33.33	26	66.67	39	100

โดยเหตุผลที่บัณฑิตเลือกเข้าเรียนในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิตนั้นสำหรับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2552 ส่วนใหญ่เลือกเข้าเรียนในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต เนื่องจากมีความสนใจในวิชาชีพและมีงานทำเมื่อสำเร็จการศึกษา ($\bar{x}$ = 34.78) เช่นเดียวกับ

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2553 ที่ส่วนใหญ่เลือกเข้าเรียนเนื่องจากมีงานทำเมื่อสำเร็จการศึกษา ($\bar{x}$ = 52.17) ส่วนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2554 ส่วนใหญ่เลือกเข้าเรียนเนื่องจากมีความสนใจในวิชาชีพสัตวแพทย์ ($\bar{x}$ = 46.15) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละของเหตุผลที่บัณฑิตเลือกเข้าเรียนในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา	สาเหตุที่เลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต (ร้อยละ)				
	สนใจในวิชาชีพ	คะแนนสอบเข้าได้	รายได้ดี	ผู้ปกครองต้องการให้เรียน	มีงานทำเมื่อจบการศึกษา
ปีการศึกษา 2552	34.78	21.74	0	8.70	34.78
ปีการศึกษา 2553	8.69	4.35	0	34.78	52.17
ปีการศึกษา 2554	46.15	41.03	0	5.13	7.69

สำหรับความคิดเห็นต่อวิชาชีพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษานั้น บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552 ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อวิชาชีพสัตวแพทย์ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 60.87$) ส่วนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2553 ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อวิชาชีพ

สัตวแพทย์ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 39.13$) ส่วนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2554 ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อวิชาชีพสัตวแพทย์ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 51.28$) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละของความพึงพอใจต่อวิชาชีพสัตวแพทย์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ในปีการศึกษา 2552-2554

ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา	ร้อยละของความพึงพอใจในวิชาชีพสัตวแพทย์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
ปีการศึกษา 2552	4.35	34.78	60.87	0	0
ปีการศึกษา 2553	39.13	26.07	26.07	8.70	0
ปีการศึกษา 2554	7.69	35.90	51.28	5.13	0

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ในด้านความเหมาะสมและสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและความเพียงพอของจำนวนหน่วยกิตในแต่ละรายวิชา

สำหรับความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552-2554 มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในด้านความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตร ความสอดคล้องต่อความต้องการของสังคมและการนำไปปฏิบัติได้จริง โดยบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่าการผลิตสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตมีความเหมาะสมในการผลิต

บัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการสุขภาพสัตว์มากที่สุด รองลงมาคือการผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และด้านการศึกษาวิจัยและพัฒนาวิชาการและเทคโนโลยี ($\bar{x} = 3.96, 3.89$ และ 3.73 ตามลำดับ) โดยวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่บัณฑิตมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมและสอดคล้องน้อยที่สุดคือ วัตถุประสงค์ด้านการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.18$) โดยความคิดเห็นโดยรวมของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2552-2554 ที่มีต่อความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตที่มีต่อความเหมาะสมของหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	ความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ในแต่ละปีการศึกษา						ค่าเฉลี่ย		ระดับ ความ เหมาะสม
	2552		2553		2554		$\bar{x}$	S.D.	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
1. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในด้าน ต่างๆ ดังนี้									
1.1 ด้านการจัดการสุขภาพสัตว์	3.83	0.19	4.09	0.08	3.97	0.06	3.96	0.13	มาก
1.2 ด้านสัตวแพทย์สาธารณสุข	3.55	0.11	3.53	0.22	3.74	0.08	3.61	0.11	มาก
1.3 ด้านอุตสาหกรรมการผลิตสัตว์	3.63	0.07	3.41	0.15	3.56	0.15	3.53	0.11	มาก
1.4 ด้านอุตสาหกรรมอาหารสัตว์	3.40	0.27	2.99	0.15	3.30	0.14	3.23	0.21	ปานกลาง
1.5 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.38	0.18	3.03	0.11	3.14	0.19	3.18	0.18	ปานกลาง
1.6 ด้านการศึกษาวิชาชีพและพัฒนาวิชาการ และเทคโนโลยี	4.07	0.19	3.60	0.11	3.53	0.09	3.73	0.29	มาก
2. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม	4.07	0.07	3.77	0.09	3.84	0.09	3.89	0.15	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.70	0.15	3.49	0.13	3.58	0.12	3.59	0.17	มาก

เมื่อประเมิน โครงสร้างหลักสูตรแยกตามกลุ่มวิชา โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มพื้นฐานวิชาชีพและกลุ่มวิชาชีพ ในด้านความน่าสนใจและทันสมัยของเนื้อหาวิชา ความมีประโยชน์ในการนำไปใช้ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ พบว่าบัณฑิตมีความคิดเห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรเมื่อแยกตาม

กลุ่มวิชาทั้งกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพและกลุ่มวิชาชีพมีเนื้อหาที่มีความน่าสนใจและทันสมัยในระดับมาก รวมถึงในด้านความมีประโยชน์ในการนำไปใช้ประกอบวิชาชีพในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.78 และ 3.97 ตามลำดับ) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าระดับความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตในปีการศึกษา 2552-2554 ที่มีต่อโครงสร้างของหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541 โดยจำแนกตามกลุ่มวิชา

กลุ่มวิชา	ความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา												ค่าเฉลี่ย	ระดับ ความ คิดเห็น
	ด้านความน่าสนใจและทันสมัยของเนื้อหาวิชา						ด้านความมีประโยชน์ในการนำไปใช้ประกอบวิชาชีพ							
	2552		2553		2554		2552		2553		2554			
$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
กลุ่มพื้นฐานวิชาชีพ	3.70	0.32	3.75	0.30	3.73	0.19	3.74	0.36	3.88	0.35	3.87	0.27	3.78	มาก
กลุ่มวิชาชีพ	3.83	0.32	4.03	0.28	3.99	0.28	3.88	0.37	4.05	0.25	4.03	0.26	3.97	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.77	0.32	3.90	0.32	3.87	0.27	3.81	0.37	3.97	0.31	3.99	0.28	3.88	มาก

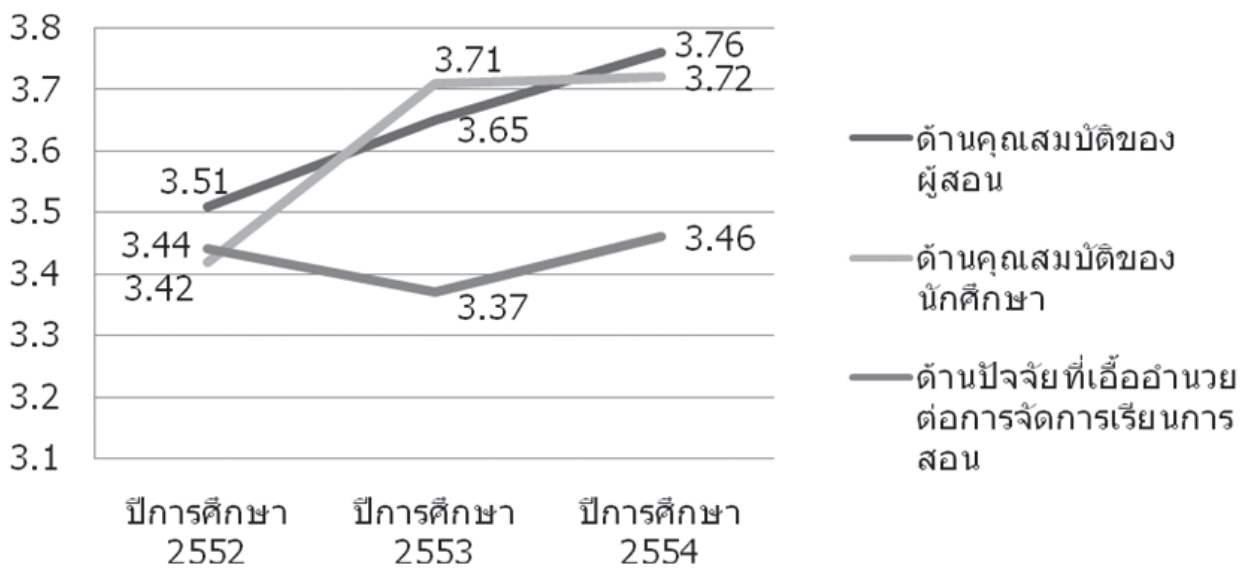
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตร ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สอน คุณสมบัติของนักศึกษาและปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน

เมื่อศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2552-2554 ในด้านปัจจัยนำเข้าของการผลิต

บัณฑิตของหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541 พบว่า ปัจจัยนำเข้าในการผลิตบัณฑิตด้านคุณสมบัตินักศึกษาและผู้สอนและคุณสมบัตินักศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.64 และ 3.62 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยนำเข้าของการผลิตบัณฑิตในด้านปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.42) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 6 และแผนภูมิที่ 1

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าระดับความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2552-2554 ที่มีต่อความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับ ปี พ.ศ. 2541

ปัจจัยนำเข้า ในการผลิตบัณฑิต	ความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา						ค่าเฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
	ปีการศึกษา 2552		ปีการศึกษา 2553		ปีการศึกษา 2554			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านคุณสมบัตินักศึกษา	3.51	0.20	3.65	0.41	3.76	0.22	3.64	มาก
ด้านคุณสมบัตินักศึกษา	3.42	0.27	3.71	0.30	3.72	0.18	3.62	มาก
ด้านปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน	3.44	0.23	3.37	0.28	3.46	0.22	3.42	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.45	0.23	3.50	0.35	3.58	0.25	3.51	มาก

แผนภูมิที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ระดับความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2552-2554 ที่มีต่อความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541

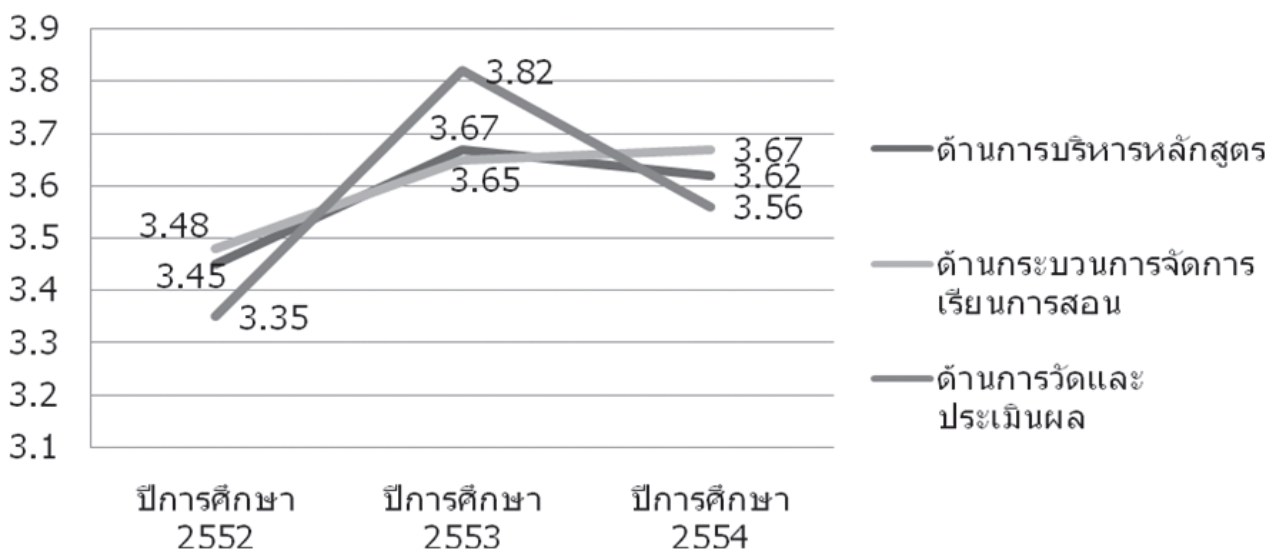
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการผลิตบัณฑิตของหลักสูตร ได้แก่ กระบวนการด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

ความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ในปีการศึกษา 2552-2554 ใน

ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541 ประกอบด้วยด้านการบริหารหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล พบว่าอยู่ในระดับมากทั้งสามองค์ประกอบ ($\bar{x}$ = 3.58, 3.60 และ 3.58 ตามลำดับ) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 7 และแผนภูมิที่ 2

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และระดับความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2552-2554 ที่มีต่อความเหมาะสมของกระบวนการผลิตบัณฑิตในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541

กระบวนการผลิตบัณฑิต	ความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา						ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
	ปีการศึกษา 2552		ปีการศึกษา 2553		ปีการศึกษา 2554			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านการบริหารหลักสูตร	3.45	0.14	3.67	0.13	3.62	0.15	3.58	มาก
ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	3.48	0.12	3.65	0.14	3.67	0.09	3.60	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	3.35	0.23	3.82	0.70	3.56	0.09	3.58	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.44	0.16	3.70	0.35	3.63	0.10	3.59	มาก

แผนภูมิที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ระดับความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตปีการศึกษา 2552-2554 ที่มีต่อความเหมาะสมของกระบวนการผลิตบัณฑิตในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและการประเมินตนเองเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร ในด้านสมรรถนะของบัณฑิตเมื่อสำเร็จการศึกษา

เมื่อศึกษาความคิดเห็นโดยการประเมินตนเองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552-2554 ในด้านสมรรถนะทั่วไปและสมรรถนะทางวิชาชีพ พบว่าในด้านสมรรถนะทั่วไปทั้งทางด้านสมรรถนะส่วนตัวและสมรรถนะทางสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56 และ 3.82 ตามลำดับ)

ส่วนสมรรถนะทางวิชาชีพนั้นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาประเมินตนเองว่ามีความสามารถทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและเอกลักษณ์ประจำตัวในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.68) ส่วนความรู้ความเข้าใจในวิชาการด้านสัตวแพทย์และความสามารถในการปฏิบัติและหัตถการนั้นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาประเมินตนเองว่ามีสมรรถนะดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.47 และ 3.50 ตามลำดับ) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และระดับความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตปีการศึกษา 2552-2554 ที่มีต่อผลผลิตของหลักสูตรในด้านสมรรถนะของบัณฑิตเมื่อสำเร็จการศึกษา

ผลผลิต ของหลักสูตร	ความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา						ค่าเฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
	ปีการศึกษา 2552		ปีการศึกษา 2553		ปีการศึกษา 2554			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
สมรรถนะทั่วไป								
- สมรรถนะส่วนตัว	3.44	0.25	3.67	0.28	3.57	0.30	3.56	มาก
- สมรรถนะทางสังคม	3.70	0.16	3.92	0.09	3.84	0.10	3.82	มาก
สมรรถนะทางวิชาชีพ								
- ความสามารถทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและเอกลักษณ์ประจำตัว	3.63	0.16	3.72	0.20	3.69	0.16	3.68	มาก
- ความรู้ ความเข้าใจในวิชาการด้านสัตวแพทย์	3.40	0.17	3.47	0.11	3.53	0.09	3.47	ปานกลาง
- ความสามารถในการปฏิบัติและหัตถการ	3.35	0.14	3.53	0.17	3.58	0.11	3.49	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.48	0.22	3.64	0.23	3.63	0.19	3.58	มาก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตฉบับปี พ.ศ. 2541 ของคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยการประเมินจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552-2554 จำนวนทั้งสิ้น 85 คน โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปปี (CIPP Evaluation Model) ซึ่งประกอบด้วย ด้านบริบทของหลักสูตร ความเหมาะสมและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และโครงสร้างหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้าในการผลิตบัณฑิต ประกอบด้วย คุณสมบัติของผู้สอน คุณสมบัตินักศึกษา และสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิตของหลักสูตร ประกอบด้วย การบริหารหลักสูตร

กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลด้านผลผลิตของหลักสูตร ประกอบด้วย สมรรถนะของบัณฑิตเมื่อสำเร็จการศึกษาทั้งสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะทางวิชาชีพ โดยผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านบริบทของหลักสูตร

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ในปีการศึกษา 2552-2554 มีความเห็นว่ามีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและโครงสร้างของหลักสูตรในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.59) กล่าวคือมีความชัดเจน สอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตร มีความทันสมัยต่อสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุประสงค์ในด้านการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความ

สามารถในด้านการจัดการสุขภาพสัตว์และการผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งถือเป็นจุดมุ่งหมายหลักในการผลิตบัณฑิต ทั้งตามวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ในด้านการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2553) รวมถึงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2553 ซึ่งนอกจากจะให้ความสำคัญกับความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาบัณฑิตในด้านคุณธรรมและจริยธรรมอีกด้วย (สำนักงานสัตวแพทยสภา 2554) เนื่องจากวิชาชีพสัตวแพทย์เป็นวิชาชีพที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อทั้งต่อสุขภาพของคน สุขภาพของสัตว์และสิ่งแวดล้อมซึ่งมีความเกี่ยวพันกันทั้งระบบ การประกอบวิชาชีพด้วยความรู้ ความเข้าใจในหลักวิชาการควบคู่ไปกับการตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพจึงมีความสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างมาก และจากการศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรในด้านความน่าสนใจและความทันสมัยของเนื้อหา รวมถึงการนำความรู้จากเนื้อหาในรายวิชาไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพนั้น บัณฑิตให้ความเห็นว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งในกลุ่มพื้นฐานวิชาชีพและกลุ่มวิชาชีพ ($\bar{x}$ = 3.78 และ 3.97 ตามลำดับ) โดยค่าเฉลี่ยของกลุ่มวิชาชีพจะสูงกว่ากลุ่มพื้นฐานวิชาชีพเล็กน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากการเรียนการสอนในกลุ่มพื้นฐานวิชาชีพจะเป็นเนื้อหาวิชาที่ศึกษาด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐาน เช่น ระบบโครงสร้างและการทำงานของร่างกาย ชีวเคมี จุลชีววิทยา ภูมิคุ้มกันวิทยา พยาธิวิทยา พืชวิทยาและเภสัชวิทยา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาชีพ ในขณะที่กลุ่มวิชาชีพนั้น การเรียนการสอนจะมุ่งเน้นความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาทางด้านอายุรศาสตร์ ศัลยศาสตร์ สูติศาสตร์ และสัตวแพทย์สาธารณสุข (สำนักงานสัตวแพทยสภา 2554) โดยเป็นการนำความรู้และทักษะไปใช้ในวิชาชีพโดยตรงจึงทำให้รายวิชาในกลุ่มวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยในด้านความน่าสนใจและการนำไปใช้ประโยชน์ในวิชาชีพสูงกว่ากลุ่มพื้นฐานวิชาชีพเล็กน้อย ซึ่งจากการศึกษานี้สอดคล้องกับการประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร ของสมบัติ พิพัฒน์เมธา (2546) ที่ประเมินบริบทของหลักสูตรพบว่า อาจารย์และนักศึกษาชั้นปีที่ 5 และ ชั้นปีที่ 6 มีความเห็นโดยรวมต่อบริบทของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าเรื่องที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คือ ความชัดเจน สะท้อนคุณลักษณะของบัณฑิต มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานปัจจุบันครอบคลุมคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ทั้งในปัจจุบันและอีก 5 ปีข้างหน้า นอกจากนี้รายงานผลการประเมินหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2542 ในด้านบริบทของหลักสูตร ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้น อาจารย์และนิสิตมีความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรส่งเสริมผู้เรียนทั้งในด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัย รวมถึงสอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่างชัดเจน (กรอุมา ศรีสุวรรณ และอัจฉรา วัฒนามรงค์ 2552) และจากการศึกษาความคิดเห็นเพิ่มเติมของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคำถามปลายเปิด พบว่า ในด้านของหลักสูตรและรายวิชาในหลักสูตรนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่ารายวิชาพื้นฐานในชั้นปีที่ 1 เช่น รายวิชาพื้นฐานในหมวดคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์บางรายวิชา ไม่มีความเกี่ยวข้องและไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในหลักสูตร และในการประกอบวิชาชีพ จึงควรมีการพิจารณารายวิชาพื้นฐานให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตมากยิ่งขึ้น

2. ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

จากการศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2552-2554 ในด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ด้านคุณสมบัติของผู้สอน ด้านคุณสมบัติของนักศึกษา และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน พบว่าคุณสมบัติของผู้สอนและคุณสมบัติของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.64 และ 3.62 ตามลำดับ) โดยเฉพาะในด้านทัศนคติต่อวิชาชีพและความรู้ความสามารถของผู้สอนรวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพสัตวแพทย์ในการทำประโยชน์เพื่อสังคม และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาส่วนปัจจัยนำเข้าด้านองค์ประกอบ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.42) โดยด้านที่เหมาะสมที่สุดคือความสะดวกในการใช้บริการห้องสมุดและการให้บริการสัญญาณเชื่อมต่อเครือข่าย ซึ่งในส่วนของคุณสมบัติของผู้สอนนั้น จากผลการประเมินความคิดเห็นของบัณฑิต พบว่า มีระดับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เนื่องจากคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ให้ความสำคัญ

กับการพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ ความสามารถ โดยเริ่มตั้งแต่การรับอาจารย์ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะสาขาวิชาการมอบหมายภาระหน้าที่ที่ตรงตามความรู้ ความสามารถ รวมไปถึงการสนับสนุนให้มีการพัฒนาอาจารย์ในด้านการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้จำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษาที่มีอัตราส่วนประมาณ 1:4 ทำให้อาจารย์ผู้สอนสามารถให้คำปรึกษาและแนะนำนักศึกษาได้อย่างทั่วถึงในด้านคุณสมบัติของนักศึกษานั้น คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรในรูปแบบของโครงการ กิจกรรมและชมรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่นักศึกษาได้เข้าร่วมตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาจนสำเร็จการศึกษานั้น เป็นการหล่อหลอมให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในวิชาชีพ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพและเข้าใจบทบาทของตนเอง มีความเสียสละ และมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม มีความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหิดล ที่มุ่งเน้นให้บัณฑิตเป็นคนดี มีปัญญานำพาสุขโดยการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการประเมินหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2542 ที่ศึกษาพบว่าในด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ด้านโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร คุณสมบัติของผู้สอน คุณสมบัติของนักศึกษาที่รับเข้าศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก (กรอุมา ศรีสุวรรณ และ อัจฉรา วัฒนาณรงค์ 2552) เช่นเดียวกับการประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานครในด้านปัจจัยเบื้องต้นที่พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน โดยองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ความรู้ ความสามารถทางวิชาการของผู้สอนและมีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาอาจารย์ใหม่ที่ยังมีประสบการณ์ในการสอนน้อย โดยจัดให้มีอาจารย์พี่เลี้ยงช่วยแนะนำและให้คำปรึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอน (สมบัติ พิพัฒน์เมธา 2546) นอกจากนี้ การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ศึกษาความคิดเห็นจากอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าในด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านคุณวุฒิ ความรู้ ประสบการณ์และผลงานวิชาการของผู้สอน (มาเรียม นิลพันธุ์ 2554) เช่นเดียวกับการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (อดิศา เบญจรัตน์ 2553)

ที่พบว่าบัณฑิตมีความพึงพอใจต่อผู้สอนในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านประสบการณ์และความชำนาญในวิชาที่สอน

3. ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิตของหลักสูตร

ในการประเมินกระบวนการดำเนินงานของหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปี พ.ศ. 2541 นั้น แบ่งออกเป็นการประเมินด้านการบริหารและบริการหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการวัดและประเมินผล ซึ่งบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาได้ให้ความเห็นว่ายู่ในระดับมากทั้งสามองค์ประกอบ ($\bar{X}$ = 3.58, 3.60 และ 3.58 ตามลำดับ) ทั้งนี้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหิดล ได้มีนโยบายในการรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยให้นักศึกษามีการประเมินการจัดการเรียนการสอนในทุกรายวิชาของแต่ละภาคการศึกษา ทั้งในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาวิชา อาจารย์ผู้สอน การสอบ การวัดและประเมินผลรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งคณะสัตวแพทยศาสตร์ ได้ให้ความสำคัญและมีการดำเนินการในด้านดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ในองค์ประกอบด้านการบริหารและบริการหลักสูตรนั้นส่วนที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ การจัดสภาพแวดล้อมของคณะฯ และสภาพห้องเรียนมีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานสัตวแพทยสภา (สำนักงานสัตวแพทยสภา 2554) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการประเมินหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2542 ที่ศึกษาพบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่ายู่สภาพแวดล้อมสถานที่เรียนมีความเหมาะสมในระดับมาก (กรอุมา ศรีสุวรรณ และ อัจฉรา วัฒนาณรงค์ 2552) ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามเกณฑ์ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ได้แก่ มีอาคารเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบ มีอาณาบริเวณและบรรยากาศที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนิสิตนักศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย 2541) ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น บัณฑิตมีความเห็นว่าอาจารย์สอนเนื้อหาที่ทันสมัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน ซึ่งสืบเนื่องจากปรัชญาของคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหิดล ที่มุ่งเน้นในการประสานและประยุกต์วิชาการแพทย์ และสัตวแพทย์เข้าด้วยกันจึงทำให้การเรียนการสอนมุ่งเน้นไปในการบูรณาการองค์ความรู้ทั้งสองส่วน ซึ่งในปัจจุบัน ความรู้ในทางการแพทย์มีการพัฒนาและสร้างวิทยาการใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การนำความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในทางสัตวแพทย์มีเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ประกอบกับคณะฯ ได้สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากพันธกิจหลักของคณะฯ ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน การบริการวิชาการ และการวิจัยเข้าด้วยกัน โดยแต่ละพันธกิจจะต้องมีความสอดคล้องและสนับสนุนกันและกัน จึงทำให้อาจารย์ผู้สอนสามารถนำประสบการณ์ ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยและการบริการวิชาการมาใช้ในการเรียนการสอนได้มากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา พบว่า ในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้น บัณฑิตมีความต้องการให้มีการฝึกหัดถนัดและฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงให้มากยิ่งขึ้น โดยอาจลดชั่วโมงบรรยายให้มีเฉพาะเนื้อหาที่นำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพจริงๆ โดยเน้นเนื้อหาหรือโรคที่สำคัญ นอกจากนี้ ควรมีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกฝึกปฏิบัติในสาขาที่สนใจ และจะใช้ในการประกอบวิชาชีพในอนาคตให้มากยิ่งขึ้นด้วย ส่วนในด้าน การวัดและการประเมินผลนั้น บัณฑิตมีความเห็นว่าความยุติธรรมในการประเมินผลและพิจารณาผล การศึกษามีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือการประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมีมาตรฐานในการให้คะแนนภาคทฤษฎีทั้งนี้เนื่องจากคณะสัตวแพทยศาสตร์ มีการกำหนดสัดส่วนการให้คะแนนทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ โดยจะแจ้งให้นักศึกษาทราบอย่างชัดเจนล่วงหน้าตั้งแต่เปิดภาคการศึกษา ประกอบกับในการพิจารณาผลคะแนนหรือการตัดเกรดนั้น ทางคณะฯ ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาผลการศึกษาโดยอาศัยหลักการด้านการวัดและประเมินผลรวมถึงหลักการทางสถิติอย่างชัดเจน อีกทั้งการพิจารณาผลการศึกษานั้นยังเป็นการพิจารณาร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการวัดและประเมินผลกับอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา จึงทำให้การวัดและประเมินผลการศึกษาที่มีความเหมาะสมในระดับมากตามความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ซึ่งผลศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับการประเมินหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2542 ที่ศึกษาพบว่า การวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและตรงตาม

วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนแจ้งวิธีการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน ลักษณะข้อสอบมีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและมีระบบการแจ้งผลการศึกษาให้ผู้เรียนทราบตามกำหนด (กรอุษา ศรีสุวรรณ และอัจฉรา วัฒนาณรงค์ 2552) ส่วนการศึกษาความพึงพอใจของบัณฑิต แพทย์ต่อหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้นั้น พบว่าอยู่ในระดับดี ซึ่งบัณฑิตมีความเห็นว่าควรสอบเน้นความรู้ในเรื่องที่พบบ่อยและภาวะฉุกเฉินมากกว่าการทดสอบความรู้ในรายละเอียดปลีกย่อยและต้องการให้ตัดสินระดับ ผลการเรียนแบบอิงเกณฑ์มากกว่าแบบอิงกลุ่ม (เจดศักดิ์ ไอรณมิตร และชิตสุภางค์ รังษิสมบัติศิริ 2553) ส่วนอาจารย์คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร มีความเห็นว่า การวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานครนั้น เน้นการท่องจำมากเกินไป (สมบัติ พิพัฒน์เมธา 2546)

4. ด้านผลผลิต

การประเมินด้านผลผลิตของหลักสูตรนั้น เป็นการประเมินสมรรถนะของตนเอง ทั้งในด้านสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะทางวิชาชีพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา หลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ในปีการศึกษา 2552-2554 โดยในด้านสมรรถนะทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะส่วนตัวและสมรรถนะทางสังคมนั้น บัณฑิตมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.56 และ 3.82 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ด้านที่บัณฑิตประเมินว่าตนมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ในด้านสมรรถนะทางวิชาชีพ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่าความสามารถทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและเอกลักษณ์ประจำตัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.68) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ การประพฤติตนตามข้อบังคับจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสัตวแพทย์ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนกำหนดให้มีการสอดแทรกเนื้อหาในด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพให้กับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการบูรณาการเนื้อหาจรรยาบรรณในวิชาชีพให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา ตั้งแต่ชั้นปีแรก จึงทำให้นักศึกษาได้ซึมซับและเรียนรู้การประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมถึงมีคุณธรรมและจริยธรรมในการ

ประกอบวิชาชีพไปจนสำเร็จการศึกษา ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนในระดับคลินิก มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีการฝึกทักษะทางคลินิกในสถานที่จริง ทำให้การฝึกประสบการณ์เสมือนกับการปฏิบัติงานจริง เช่น การปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสัตว์ ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวมีส่วนกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบและตระหนักในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอย่างมาก ส่วนในด้านสมรรถนะทางวิชาชีพด้านความรู้ ความเข้าใจในวิชาการด้านสัตวแพทย์และความสามารถในการปฏิบัติและทำหัตถการนั้น บัณฑิตประเมินว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.47 และ 3.50 ตามลำดับ) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดที่บัณฑิตได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการเพิ่มชั่วโมงการฝึกปฏิบัติ และการทำหัตถการให้มากขึ้น เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพได้ ซึ่งการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการประเมินหลักสูตรสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์อื่นๆ เช่น การประเมินหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2542 ที่พบว่าระดับความรู้พื้นฐานของบัณฑิตอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนการสอนอาจยังไม่ครอบคลุมหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในทุกข้อ รวมถึงบัณฑิตอาจยังขาดประสบการณ์ในการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพ (กรอุษา ศรีสุวรรณ และ อัจฉรา วัฒนาณรงค์ 2552) ส่วนความคิดเห็นของบัณฑิตในด้านทักษะด้านหัตถการที่อยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนในหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต มีความจำเป็นต้องศึกษาและฝึกหัตถการในทุกชนิดสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว สัตว์แปลกต่างๆ ม้า สัตว์ปศุสัตว์ เช่น สุกร โค สัตว์ปีก สัตว์น้ำ รวมถึงสัตว์ป่า ซึ่งการทำหัตถการ การรักษา หรือการบริหารจัดการในแต่ละชนิดสัตว์ก็จะมี ความแตกต่างกันออกไป ทำให้เวลาและโอกาสในการได้ฝึกหัตถการเพื่อให้ครบทุกชนิดสัตว์ไม่เพียงพอเท่าที่ควร โดยบัณฑิตมักจะได้ฝึกเฉพาะหัตถการพื้นฐานและหัตถการที่จำเป็นในแต่ละชนิดสัตว์เท่านั้น จึงทำให้สมรรถนะในด้านดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ หากบัณฑิตจะพัฒนาทักษะหัตถการของตนในชนิดสัตว์ที่ตนสนใจเป็นพิเศษหรือเป็นสาขาที่ต้องการประกอบวิชาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษานั้น จะต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมทั้งจากในและนอกหลักสูตร ซึ่งการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการประเมินความพึงพอใจของบัณฑิตแพทย์ต่อหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต คณะ

แพทยศาสตรศิริราชพยาบาล ซึ่งบัณฑิตมีความเห็นว่ายังมีโอกาสได้ทำหัตถการค่อนข้างน้อยและมีโอกาสฝึกคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาผู้ป่วยไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากบริบทของโรงพยาบาลศิริราชเป็นสถาบันการแพทย์ที่มุ่งเน้นการดูแลรักษาผู้ป่วยที่มีความซับซ้อน ที่สถานพยาบาลอื่นไม่สามารถให้การดูแลรักษาได้ การตัดสินใจแก้ปัญหาหรือวางแผนทางการรักษาจึงยากและซับซ้อนเกินกว่าระดับความรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาแพทย์ทั่วไป (เชิดศักดิ์ ไอรณรัตน์ และ ชิตสุภาภักดิ์ รังษิสมบัติศิริ 2553)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตฉบับปี พ.ศ. 2541 โดยบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษารุ่นปีการศึกษา 2552-2554 นั้น ผลการศึกษาพบว่า ทั้งในด้านบริบทของหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ในด้านบริบทของหลักสูตรควรมีการทบทวนวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพการสัตวแพทย์มากยิ่งขึ้น รวมถึงการปรับเนื้อหาวิชาต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้จริงให้มากยิ่งขึ้น ในด้านปัจจัยนำเข้าพบว่า ส่วนที่บัณฑิตคิดว่ามีเหมาะสมน้อยที่สุดคือจำนวนอาจารย์ในแต่ละรายวิชา ดังนั้น จึงควรทบทวนจำนวนอาจารย์ในแต่ละสาขาวิชา การกำหนดภาระงานให้มีความเหมาะสม เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนควรมีระบบการประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการบริหารและบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล เนื่องจากเป็นกระบวนการที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพได้อย่างต่อเนื่อง และควรมีการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติ ทักษะ และทำหัตถการให้มากยิ่งขึ้น ส่วนในด้านผลผลิตนั้น ควรมีการประเมินสมรรถภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากผู้ใช้บัณฑิตร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการประเมินหลักสูตรจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และผู้สอน เพื่อให้ได้รับข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกมิติ อันจะส่งผลให้การประเมินหลักสูตรมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้นและ

สามารถนำผลจากการประเมินดังกล่าว มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้ดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่สนับสนุนทุนส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษาจากงบประมาณเงินรายได้ของคณะฯ ส่งผลให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปได้อย่างราบรื่น สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป และคณะผู้วิจัยขอขอบคุณบุคลากรงานบริหารการศึกษาและสัตวแพทยศาสตร์ศึกษารวมถึงบัณฑิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ให้ความร่วมมือในการรวบรวม และให้ข้อมูลในการประเมินผลหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิตเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรอุมา ศรีสุวรรณ และอัจฉรา วัฒนาณรงค์ (2552). การประเมินหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2542 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 1(2): 31-45.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. หลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เชิดศักดิ์ ไอรณนิรัตน์ และ ชิตศุภางค์ รังมีสมบัติศิริ. (2553). ความพึงพอใจของบัณฑิตแพทย์ต่อหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. เวชบัณฑิตศิริราช. 3(2): 86-99.
- ทบวงมหาวิทยาลัย (2541). การประกันคุณภาพการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทัศนียา วังสะจันทานนท์ ศศิธร วรรณพงษ์ ขวัญจิต คุปตานนท์ และ อุไรวรรณ นิกรปกรณ (2554). การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547. Thai Pharm Health Sci J. 5(4): 344-9.
- น้ำอ้อย ภักดีวงศ์ และ มนพร ชาดิขำนิ (2550). การศึกษาสถานะการทำงานและความคิดเห็นต่อหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2546-2548. วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต. 1(2): 4-14.
- ปริศนา ชัยดวง กัลยา อนุพัฒน์ พิศมัย เพียรเจริญและนพดล พนมรัตน์ (2551). การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 14(2): 290-306.
- มาเรียม นิลพันธุ์ (2554). การประเมินหลักสูตรปรัชญาคุษุบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. Veridian E-Journal, Silpakorn University. 4(3): 1-16.
- เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ (2545). หน่วยที่ 3 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนในประมวลสาระชุดวิชาการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์นันทบุรี : บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมบัติ พิพัฒน์เมธา (2546). การประเมินหลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การประเมินการศึกษา). นันทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2543). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2548). เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (สำเนา).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552- 2559) : ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสัตวแพทยสภา. (2554). รวมกฎ ระเบียบ ข้อบังคับฯ ของสัตวแพทยสภา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: หจก. บัณฑิตการพิมพ์.

- สุทัศน์ีย์ สุขประเสริฐ (2544). การประเมินหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตวิชาเอกการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาพร แนวบุตร (2540). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อติศา เบญจรัตน์นันท์ (2553). หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี : มุมมองสามมิติจากผู้สอน บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 16(6): 1083-102.
- Best, John W. Research in Education. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1981.
- Stufflebeam DL. The CIPP Model for evaluation (Chapter 16). In : Stufflebeam DL., Madaus GF, Kellayhan T (Eds). Evaluation Models. 2nd ed. Boston. Kluwer Academic Publishings, 2000.
- Taba, Hilda. Curriculum Development: Theory and Practice. New York : Harcout Braec & World, Inc., 1962.